

Aan

Gemeente Apeldoorn
De heer D. Snoeijers
Postbus 9033
7300 ES Apeldoorn

Emmastraat 16
8011 AG Zwolle

T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

notitie

Contactpersoon	Kenmerk	Status	Datum
M.A. (Martin) Heinen	16-014	definitief	19 september 2016

Betreft

Vleermuis- en broedvogelonderzoek Kanaal Zuid 54 te Apeldoorn.

Omschrijving**Inleiding**

In opdracht van Gemeente Apeldoorn heeft Ecogroen een onderzoek naar vleermuizen en broedvogels met jaarrond beschermde nesten uitgevoerd. Dit onderzoek is noodzakelijk ten behoeve van een ruimtelijke onderbouw voor de voorgenomen sloop van een bedrijfspand en renovatie van een naastgelegen pand aan Kanaal Zuid 54 te Apeldoorn.

In de bebouwing worden, volgens een door de gemeente uitgevoerde quickscan, vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en nestplaatsen van Huismus en Gierzwaluw verwacht. Voorliggend vleermuis- en broedvogelonderzoek hebben wij uitgevoerd om inzichtelijk te krijgen in hoeverre de bebouwing fungeert als (mogelijke) verblijf- en nestplaats. Deze notitie geeft een verslag van de resultaten van het onderzoek dat in 2016 is uitgevoerd. Bij de beoordeling wordt ook een doorkijk gegeven naar de nieuwe Wet Natuurbescherming die naar verwachting op 1 januari 2017 in werking treedt (zie kader 1).

Kader 1: Wet Natuurbescherming

De nieuwe Wet Natuurbescherming vervangt de Boswet (1961), de Flora- en faunawet (1998 en 2002) en de Natuurbeschermingswet 1998 (2005). Verwacht wordt dat de wet in werking treedt op 1 januari 2017. Taken en verantwoordelijkheden worden zoveel mogelijk bij provincies neergelegd, overeenkomstig het uitgangspunt 'decentraal tenzij'. Provincies krijgen ook (meer) bevoegdheid bij het benoemen van beschermde soorten. Verwacht wordt dat de grootste veranderingen zullen optreden in het onderdeel flora en fauna. Er kunnen wijzigingen optreden in de lijsten met beschermde soorten waardoor soorten afvallen, maar mogelijk ook toegevoegd worden. Ten aanzien van gebiedsbescherming (Natura 2000) worden geen veranderingen verwacht.

Situatie

Het plangebied omvat een bedrijfspand van de voormalige machinefabriek Van der Ploeg en de naastgelegen bedrijfspand aan Kanaal Zuid 54 te Apeldoorn. Voor de ligging van het plangebied wordt verwezen naar bijlage 1. Er zijn plannen om de bedrijfsgebouwen te slopen en de grond geschikt te maken voor woningbouw. De villa wordt gerenoveerd.

notitie

Vleermuizen

Beschermingsstatus vleermuizen

Het leefgebied van de strikt beschermde vleermuizen (Ff-wet tabel 3 en HR bijlage IV) bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. Van deze drie onderdelen genieten de verblijfplaatsen de grootste bescherming. Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamkolonies/ zomerverblijven, baltslocaties/paarverblijven en winterverblijven.

Voor hun oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaats en foerageergebied gebruiken vleermuizen veelal jaren lang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd. Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs bosranden, bomenrijen of boven water, zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawet echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

In de nieuwe Wet Natuurbescherming (per 1 januari 2017) houden vleermuizen hun strikte beschermingsstatus en blijft bij verwachte aantasting van verblijfplaatsen, onmisbare vliegroutes en onmisbaar foerageergebied het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk.

Onderzoeksmethode

Het onderzoek naar vleermuizen heeft zich met name gericht op het vaststellen van verblijfplaatsen van vleermuizen. Volgens het protocol voor vleermuizen (zie kader 2) dienen bij sloop en renovatie in de regel minimaal vier nachtelijke bezoeken verspreid over het jaar te worden uitgevoerd. Het gaat hierbij om twee nachtelijke bezoeken in de periode mei tot half juli welke gericht zijn op kraamkolonies en zomerverblijfplaatsen (deze hebben wij uitgevoerd op 6 en 26 juni 2016) en twee nachtelijke bezoeken van half augustus tot eind september gericht op baltslocaties en paarverblijfplaatsen. Deze bezoeken zijn op 17 augustus en 1 september 2016 uitgevoerd.

Kader 2: Toelichting onderzoeksprotocol voor vleermuisonderzoek

Vleermuizen

Vleermuizen zijn een belangrijke soortgroep binnen de natuurbescherming. De soorten zijn echter moeilijk te inventariseren, vertonen specifiek gedrag en advies omtrent deze soortgroep is complex. Tegen die achtergrond heeft het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus een protocol opgesteld voor de inventarisatie van vleermuizen. Het doel van het protocol is bij te dragen aan de kwaliteit en uniformiteit in onderzoek. Het protocol wordt ondersteund door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO) van het Ministerie van EZ en de Zoogdiervereniging.

Vleermuisonderzoek blijft echter maatwerk en het protocol geldt daarom als richtsnoer en niet als plicht. Het volgen van het vleermuisprotocol wordt echter wel aangeraden. Het toepassen van het protocol heeft tot doel:

- 1) Dat RvO geen aanvullend onderzoek verlangt bij een ontheffingsaanvraag volgens artikel 75 van de Flora- en faunawet;
- 2) Dat een onderzoek stand houdt in eventuele juridische procedure.

notitie

Resultaten vleermuisonderzoek

Tijdens het onderzoek hebben wij twee baltsverblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis aangetroffen in het te slopen bedrijfspand (zie bijlage 2). Deze baltsverblijven worden ook als zomerverblijfplaats gebruikt. In de te renoveren bedrijfspand zijn geen vleermuizen aangetroffen.

In de directe omgeving van het plangebied, met name rondom bomen bij het Apeldoorns Kanaal, zijn langsvliegende en foeragerende exemplaren van Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis waargenomen. Er is echter geen sprake van het verdwijnen van belangrijke en onmisbare vliegroutes of onmisbaar foerageergebieden. Gezien de ligging in de bebouwde kom en de aanwezigheid van robuuste groenelementen in de directe omgeving, wordt niet verwacht dat het plangebied onmisbaar is als vliegroute of foerageergebied. Ook na de herinrichting als woongebied blijven er in het plangebied en omgeving voldoende alternatieve vliegroutes en foerageergebieden voorhanden.

Huismus en Gierzwaluw

Beschermingsstatus broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Van veel broedvogels zijn nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen dan buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Flora- en faunawet verwijderd worden. Voor een aantal broedvogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn (zie kader 3).

Op dit moment is het niet duidelijk of de beschermde status van broedvogels met jaarrond beschermde nesten in de nieuwe Wet Natuurbescherming verandert. Voorlopig behandelen wij deze soortgroep volgens het huidige beschermingsregime.

Kader 3: Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Huismus

Onderzoeksmethode

Volgens de soortenstandaard Huismus dienen minimaal twee inventarisatiemomenten in de periode van 1 april tot 15 mei te worden uitgevoerd bij goed weer overdag, bij voorkeur in de ochtenduren. Het onderzoek naar Huismus hebben wij in de ochtenduren uitgevoerd op 7 en 20 april 2016. Hierbij is vooral gelet op territoriaal gedrag (zang, balts) en nestelgedrag van huismussen.

Resultaten onderzoek Huismus

Er is tijdens de bezoeken geen enkele Huismus in het plangebied aangetroffen. Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor territoria, nestelende of broedende huismussen.

notitie

Gierzwaluw

Onderzoeksmethode

Volgens de soortenstandaard Gierzwaluw dienen minimaal drie inventarisatiemomenten in juni en juli te worden uitgevoerd bij goed weer en in de avonduren¹. Dit onderzoek hebben wij op 6 en 26 juni en 7 juli 2015 uitgevoerd en is gericht op de plaatsen waar gierzwaluwen naar binnen vliegen om hun nestplaatsen te bereiken. Tijdens het onderzoek zijn ook lokgeluiden van gierzwaluwen afgespeeld.

Resultaten onderzoek Gierzwaluw

Wij hebben geen nestplaatsen van Gierzwaluw aangetroffen in de te slopen en te renoveren bebouwing. Gierzwaluwen kwamen regelmatig hoog over maar vloegen door naar de wijk De Maten, waar zij vermoedelijk broeden. Er was geen sprake van binding met het plangebied.

Conclusies

Vleermuizen

Als gevolg van de voorgenomen sloopplannen zijn er negatieve effecten te verwachten op de aangetroffen baltsverblijfplaatsen in het bedrijfspand. De omgeving van het plangebied wordt door Laatvlieger en enkele Gewone dwergvleermuizen incidenteel gebruikt als (niet onmisbaar) foerageergebied.

Voor het wegnemen of verstoren van verblijfplaatsen van vleermuizen is formeel het aanvragen van ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Hierbij is van belang dat de functionele leefomgeving niet in gevaar komt van de aanwezige vleermuizen. Het nemen van de volgende maatregelen is noodzakelijk:

- Bij de planning van de sloop en renovatie dient rekening gehouden te worden met de seizoensactiviteit van vleermuizen om verstoring in de meest kwetsbare perioden (kraam-, paar- en of overwinteringsperiode) te voorkomen. Normaliter is de meest geschikte periode voor het uitvoeren van sloopwerkzaamheden 1 oktober - 15 november (weersafhankelijk);
- Voorafgaand aan de sloop en renovatie is het noodzakelijk om de bebouwing ongeschikt te maken voor vleermuizen door tochtgaten te maken. Hiervoor zijn verschillende manieren zoals het maken van gaten in muren, verwijderen van kozijnen en het verwijderen van dakbedekking. Met een controle kan vervolgens gecheckt worden of de vleermuizen daadwerkelijk vertrokken zijn;
- Ter vervanging van de twee te verwijderen verblijfplaatsen dienen volgens de soortenstandaard Gewone dwergvleermuis² minimaal drie maanden voor het actieve seizoen van vleermuizen acht vervangende verblijfplaatsen te worden gerealiseerd binnen 100-200 meter van het plangebied. Hiertoe zijn op 14 juli 2016 tijdelijke (en deels permanente) voorzieningen aangebracht bij een trafohuisje op het perceel van kanaal Zuid 66. Dit perceel ligt op een afstand van circa 180 meter van de huidige verblijfplaatsen. De voorzieningen bestaan uit het voor vleermuizen geschikt maken van vijf openingen naar een spouwmuur van huisje en het ophangen van drie platte vleermuiskasten (zie bijlage 3). Daarnaast dienen in de nieuwbouw nog enkele permanente verblijven aangebracht te worden. Dit kan door bijvoorbeeld het aanbrengen van openingen naar ruimtes achter boeidelen of beplating of door het maken van open stootvoegen in spouwmuren;

¹ Juist in deze periode kan een bezoek voor Gierzwaluw een prima indicatie geven van de waarde van gebouwen voor deze soort. Eind juni- half juli valt namelijk in de periode waarin Gierzwaluw jongen heeft die zich bedelend om voedsel laten horen. Verder bezoeken volwassen dieren dan veelvuldig de nestplaatsen om de jongen te voeren.

² RvO (2014). Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 2.0.

notitie

- Bovenstaande maatregelen dienen te worden uitgevoerd in overleg met een vleermuisdeskundige (zie kader 4 volgende pagina).

notitie

Kader 4. Ter zake deskundige

Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of – bescherming.

Huismus en Gierzwaluw

Er zijn geen nestplaatsen van Huismus en Gierzwaluw aangetroffen in het plangebied. Als gevolg van de sloop en renovatie van de bebouwing zijn geen effecten te verwachten op Huismus en Gierzwaluw.

notitie

Bijlage 1. Ligging van het plangebied

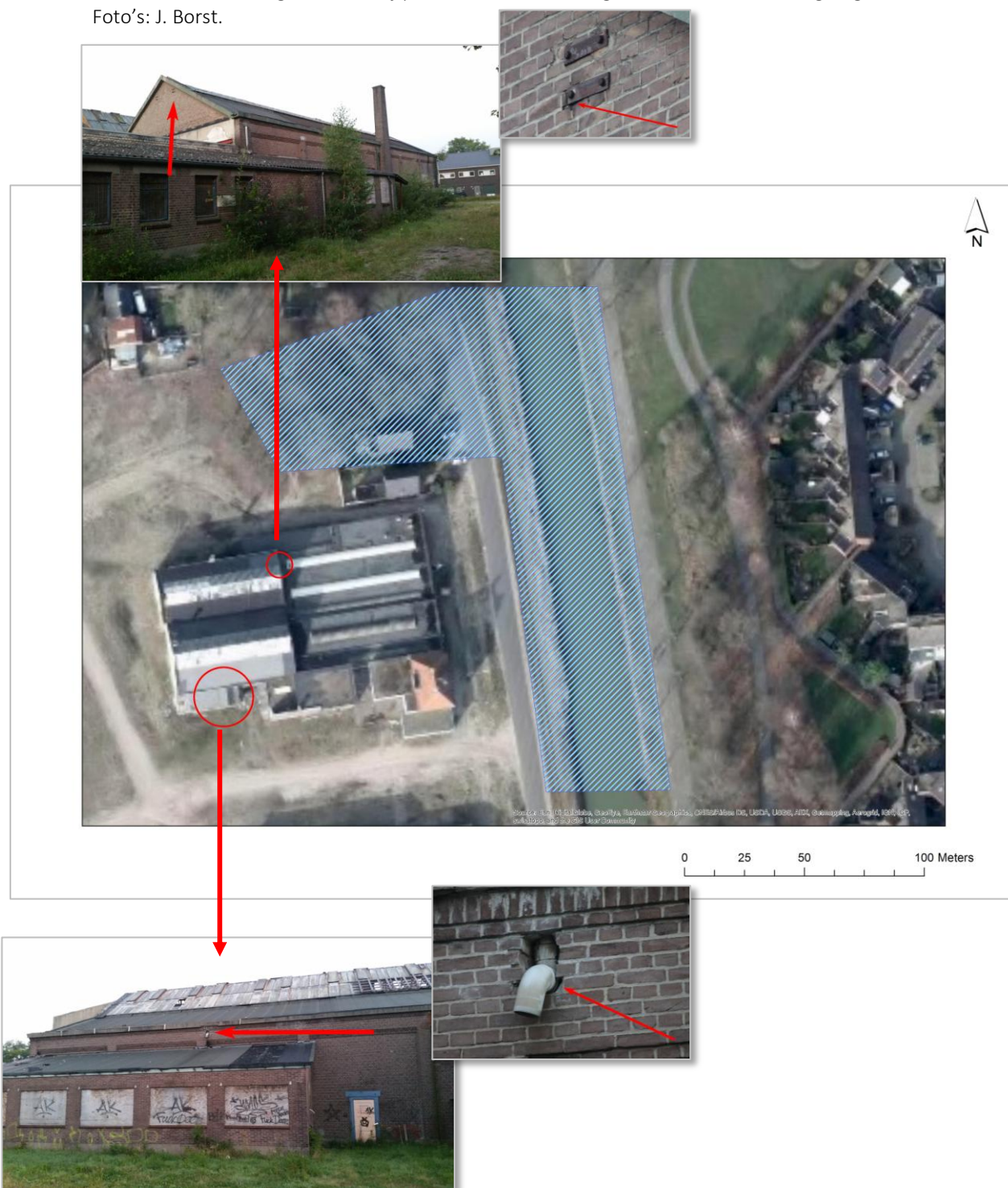
De gele belijning geeft de ligging van het plangebied weer (bron luchtfoto: Provincie Gelderland).

notitie

Bijlage 2. Inventarisatiekaart Gewone dwergvleermuis

Rode cirkels: aanwezige baltsverblijfplaatsen Gewone dwergvleermuis, blauw: foerageergebied vleermuizen.
Foto's: J. Borst.

notitie

Bijlage 3. Aangebrachte alternatieve verblijfplaatsen Gewone dwergvleermuis

Aangebracht bij Kanaal Zuid 66 op 14 juli 2016, afstand tot plangebied ca. 180 meter. Foto: A. Kuipers.

Voor- en rechterzijde: 2 vleermuiskasten en aanpassing openingen

Linkerzijde: 1 vleermuiskast en aanpassing openingen

Detail: aanpassing opening

